

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	1
Kaupunginhallitus	30	02.02.2026	8	

947-2026 (03.00)

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Tiivistelmä:

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi on lausuntokierroksella. Kaupunginhallitukselle on valmisteltu esitys Turun kaupungin lausunnoksi.

Kh § 30

Kansliapäällikkö Tuomas Heikkinen 2.2.2026:

Turun kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valmisteilla olevaan lakiluonnokseen. Turun kaupunki kiinnittää yleisesti huomiota siihen, että kuluvalle hallituskaudella on valmisteltu ja toteutettu useita toisiinsa vaikuttavia ja vaikutusarvioiltaan kapeita uudistuksia liittyen maahanmuuttoon ja kotoutumiseen. Kaupunki esittää huolensa, että uudistusten kokonaisvaikutuksia ei ole ollut mahdollista arvioida ja samalla esimerkiksi kotoutumiseen käytettävät resurssit ovat kaventuneet.

Turun kaupunki painottaakin, että kansalaisuuskoe ei yksin ole riittävä keino mitata henkilön kykyä toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen onnistuminen on ensisijaisesti riippuvainen oikea-aikaisista ja oikein resursoituista vaikuttavista kotoutumispalveluista. Kaupunki katsoo, että yhteiskunnallinen osallisuus ja kotoutuminen edellyttävät ennen kaikkea tosiasiallisia mahdollisuuksia osallistua arjen toimintaan, koulutukseen, työhön ja palveluihin. Yksittäisen testin vaikuttavuus on tavoitteiden saavuttamisen kannalta rajallista.

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotetusta uudesta yhteiskuntatietoedellytyksestä?

Turun kaupunki katsoo, että on kannatettavaa, että ehdotuksella pyritään edistämään Suomen kansalaisuutta hakevien ymmärrystä ja osaamista yhteiskunnan toimintatavoista ja perusperiaatteista. Nämä taidot edistävät aktiivista yhteiskuntaan osallistumista, ja näin ollen myös tukevat osallisuutta ja ehkäisevät eriytymiskehitystä.

Turun kaupunki tunnistaa, että kansalaisuuskoe voi osaltaan edistää hakijoiden pitkäjänteistä perehtymistä suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintatapoihin sekä tukea kotoutumista suunnitelmallisena ja aktiivista osallistumista edellyttävänä prosessina. Samalla kaupunki kuitenkin toteaa, että yksittäisenä toimena kansalaisuuskoe ei edistä vaikuttavaa kotoutumista ilman muuta monipuolista palvelutarjontaa.

Yhteiskuntatietoudella on keskeinen merkitys kotoutumisessa. Työvoimaviranomaisen näkökulmasta keskeistä on työllistymisen edistämisen osalta se-

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	2
Kaupunginhallitus	30	02.02.2026	8	

kä maahanmuuttaneiden työmarkkinoiden tuntemus että työntekijän ymmärrys oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Nämä edistävät työllistymismahdollisuuksia ja voivat ennaltaehkäistä muun muassa työperäistä hyväksikäyttöä. Yhteiskuntatietous edistää myös sujuvaa viranomaisasiointia ja voi vähentää häiriökysyntää.

Turun kaupunki kuitenkin painottaa, että keskeistä on huomioida eri perustein maahan tulleet ja kotoutujien yksilöllinen osaaminen ja mahdollisuudet saada, ja omaksua kansalaisuuskokeessa tarvittavaa tietoa tasavertaisesti. Hyvänä esityksessä pidämme sitä, että huomiota on kiinnitetty erityisjärjestelyihin, joilla voidaan huomioida esimerkiksi hakijoiden terveydelliset rajoitukset tai oppimisvaikeudet. Näin voidaan varmistaa, että koe mittaa nimenomaan yhteiskuntaosaamista eikä hakijoiden koulutustaustaa, oppimisvalmiuksia, testiteknikkaa tai digitaitoja.

Turun kaupunki pitää myös tärkeänä, että kansalaisuuskokeen kokonaisuutta tarkastellaan suhteessa muihin kansalaistamisen edellytyksiin, mukaan lukien kielitaitovaatimukseen. Yhteiskuntatietoedellytyksen asettaminen osaksi kansalaisuuden saamisen kokonaisuutta edellyttää, että kokeen sisältö ja vaatimustaso mitoitetaan huolellisesti.

Kansalaisuuskokeen tulee kohdistua sellaisiin yhteiskunnallisiin tietoihin ja käytännön valmiuksiin, jotka ovat merkityksellisiä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisen kannalta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon hakijoiden erilaiset elämäntilanteet ja taustat siten, ettei koe muodostu kohtuuttomaksi esteeksi henkilöille, joilla on tosiasiallisesti valmiudet toimia yhteiskunnan jäseninä.

Turun kaupunki pitää lähtökohtaisesti myönteisenä sitä, että kansalaisuutta hakevilta edellytetään ymmärrystä ja osaamista yhteiskuntamme keskeisistä toimintatavoista ja periaatteista. Tavoitteen toteutumisen kannalta on kuitenkin tärkeää, että kunnilla on riittävät mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää kotoutumista tukevia palveluja ja maahanmuuttajien tosiasiallisia edellytyksiä kielen oppimiseen ja työelämään kiinnittymiseen. Turun kaupunki huomauttaa, että kuluvalle hallituskaudella kuntien mahdollisuuksia toimia näiden edellytysten toteuttamiseksi on heikennetty.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuskoejärjestelmän ehdotetusta toteutustavasta?

Turun kaupunki katsoo, että koska Maahanmuuttovirasto antaa päätökset kansalaisuushakemuksiin, voisi myös kansalaisuuskokeen hallinnointi kuulua luonnollisena osana heidän toimivaltaansa. Samalla tulisi kuitenkin huomioida, että sama viranomainen ei hoitaisi koko prosessia, vaan esimerkiksi kysymysten laatimisesta vastaisi muu taho. Mahdollisuuksien mukaan tulisi myös huomioida moniammatillisuus, jolla turvataan päätöksenteon tasapuolisuus.

Kannatettavaa on, että kokeita voidaan järjestää eri alueilla riittävän usein sen sijaan, että kokeet keskitettäisiin esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Kokeen digitaalinen toteutus monivalintatehtävineen mahdollistaa tasapuolisen tulkinnan ja ehkäisee tulosten tulkinnan harkinnanvaraisuutta. Itse kysymysten tulisi olla selkokieliä ja kysymyksen asettelussa tulisi huomioida erilaiset val-

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	3
Kaupunginhallitus	30	02.02.2026	8	

miudet omaavat yksilöt. Minkäänlaisia kompakysymyksiä ei tulisi suosia ja kokeen digitaalisen toteutuksen ei tulisi mitata yksilön digitaalisia taitoja, vaan itse sisällön ymmärrystä.

Monikielisen yhteiskuntaorientaation materiaalien käyttö kysymysten pohjana on kannatettavaa sen sijaan, että laadittaisiin omaa materiaalia kansalaisuuskoetta varten. Nykyinen materiaali on laaja ja perusteellinen kokonaisuus, joka jokaisen eri perustein maahanmuuttaneen olisi suositeltavaa käydä läpi. Lakisääteinen yhteiskuntaorientaatiopalvelu sijoittuu kotoutumisen alkuvaiheeseen, joten palveluna sen lisäämiselle ei tule tarvetta kansalaisuuskokeen kautta. Suositeltavaa kuitenkin voisi olla, että erilaisia kokeeseen valmentavia kursseja olisi tarjolla. Tulisi määritellä mikä taho huolehtii, että suomen ja ruotsin, tai mahdollisesti muun -kieliset materiaalit pidetään ajantasaisina, ja että ne ovat helposti saavutettavissa.

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotettujen muutosten vaikutuksista?

Esityksestä käy ilmi, että kansalaisuushakemusten määrä on vähentynyt maassaoloajan kiristuksen seurauksena ja toimeentuloedellytyksen voidaan olettaa edelleen vaikuttavan hakemusten määrän laskuun. Kokonaisuus, mahdollisen tulevan kansalaiskokeen, jälkeen voi johtaa tiettyjen ryhmien eriytymiskehitykseen, joka on huolestuttava suunta. Lisäksi kiristysten kokonaisuus voi johtaa sekä veto- että pitovoimatekijöiden heikkenemiseen, joka on eriytymiskehityksen lisäksi myös elinvoimaan liittyvä mahdollinen haaste erityisesti työperusteisen maahanmuuton kannalta. Työperäiseen maahanmuuttoon vaikuttaa koko perheen mahdollisuudet sujuvaan asettautumiseen.

Muita mahdollisia näkemyksiä

Kaiken kaikkiaan muutokset edistävät maahanmuuttaneiden tietämystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja toimivat kannustimena hakeutumisessa aktiivisesti työelämään. Päätöksenteossa toivottavasti on mahdollisuus huomioida hakijoiden yksilölliset tilanteet. Kielen oppimiseen ja työllistymiseen vaikuttaa moni seikka mihin kaikkiin yksilö ei aina edes itse pysty vaikuttamaan. Tärkeää siis on, että kansalaisuusprosessi on mahdollisimman tasapuolinen.

Turun kaupunki toteaa, että kansalaisuuslakiin ja kansalaistamisen edellytyksiin on viime vuosina tehty useita vaikutusarvioiltaan puutteellisia ja toisiinsa vaikuttavia muutoksia. Samanaikaisesti myös ulkomaalaislainsäädäntöön on kohdistunut merkittäviä tarkistuksia, joilla on vaikutuksia muun muassa kansainvälisten osaajien asemaan. Kansalaisuuskoee ei ole yksittäisenä toimena suuri muutos, mutta yhdessä asumisaikavaatimuksen pidentämisen ja toimeentuloedellytyksen kiristymisen kanssa kokonaisvaikutus on huomattava. Turun kaupunki näkee tarpeen arvioida toimien kokonaisuuden vaikutuksia siihen, millaisena Suomi näyttäytyy kansainvälisille osaajille ja millaisia vaikutuksia muutoksilla voi olla yritysten, korkeakoulujen ja kaupunkien kilpailukykyyn sekä koko yhteiskunnan kehitykseen.

Suomen kansalaisuuden ehtona on jo nykyisin käytössä kielikoe, jossa arvioidaan hakijan suomen kielen taitoa monipuolisesti eri osa-alueilla ja taitotasoilla. Turun kaupunki toteaa nykyisen järjestelmän olevan varsin toimiva ja taroituksenmukainen.

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	4
Kaupunginhallitus	30	02.02.2026	8	

Turun kaupunki haluaa nostaa esille, että jatkuvilla muutoksilla kansalaisuuslakiin ja ulkomaalaislakiin voi olla vaikutuksia maahanmuuttaneiden perusoikeuksien toteutumiseen. Tämä voi johtaa yhä syvenevään eriarvoistumis- ja eriytymiskehitykseen koko Suomessa ja sen kaupungeissa, kuten Turussa. Siksi kokonaistarkastelu eri lainsäädäntömuutosten ja resurssinohjauksen näkökulmasta on äärimmäisen tärkeää.

Oheismateriaali 1 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kansliapäällikkö Tuomas Heikkinen:

Ehdotus Kaupunginhallitus päättää antaa edellä olevan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Diopin seuraavansisältöinen hylkyesitys raukesi kannatuksen puuttuessa:

”Kaupunginhallitus hylkää esityksen.

Perustelut:

Suomen kansalaisuuden saamiseksi edellytetään jo nykyisin YKI-kielikokeen suorittamista. Kokeella arvioidaan hakijan suomen kielen taitoa eri osa-alueilla. Nykyinen menettely on toimiva, eikä sen muuttamiselle ole esitetty riittäviä tai perusteltuja syitä. Ehdotettu muutos vaikeuttaisi maahan muuttaneiden mahdollisuuksia saada Suomen kansalaisuus. Lisäksi ehdotettu kansalaisuuslaki asettaisi maahan muuttaneet eriarvoiseen asemaan ja olisi siten luonteeltaan syrjivä. Tämä on ristiriidassa perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa.”

Diop pyysi merkitsemään pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä asiassa.

Jakelu

laus Sisäministeriö